

opinionem esse moraliter certam, ac proinde non obligari confessarium ut poenitentem in hoc similive casu ad dolorem renovandum excitet.

Utrimque vero probabiliter controvertitur utrum, ad novam confessionem de iisdem peccatis jam absolutis instituendam, requiratur novus dolor, an sufficiat ille qui in priore confessione elicitus fuerat et nondum retractatus supponitur. Ante confessionem sane inducendi sunt poenitentes ut dolorem iterent: quod omnes sponte faciunt. E probabilitate autem posterioris sententiae sequitur non facile inquietandos esse qui ex devotione confessi sunt peccatum gravius e praeterita vita, quamvis timeant ut ullum dolorem de eo iteraverint. (Ball. P. n. 136)

X. *Contritio elici potest aliquo temporis intervallo ante confessionem vel absolutionem, dummodo non fuerit per novum peccatum retractata et moraliter cum his partibus iudicii sacramentalis uniat. Quantum autem possit esse illud intervallum, determinari nequit, neque ad praxim conducit. Plures (Diana, t. 1. tr. 3. res. 94. n. 1; Ball. P. n. 138. etc.) tamquam regulam dant: inter varias partes iudicii sacramentalis intercedere posse eandem distantiam atque inter partes iudicii forensis, cujus instar poenitentia est instituta. Alii (S. Alph. n. 446. etc.) talem regulam nimis laxam putant; admittunt tamen (quod ad praxim abunde sufficit) non esse strictam obligationem renovandi doloris qui per aliquot dies praecesserit, dummodo virtualiter perseveret in aliquibus mediis, ex. gr. si poenitens, vi huius doloris, occasiones peccati fugiat, vel postea ex hoc dolore confessionem instituat. (S. Alph. H. A. tr. 16. n. 20) Haec utilia esse possunt ad sedandos scrupulos eorum qui, cum pridie se ad confessionem praeparaverint, sequenti die confitentur nullo renovato doloris actu.*

§ 2. DE PROPOSITO SPECIATIM CONSIDERATO.

280. I. Ad sacramentum poenitentiae valide suscipiendum necessario requiritur propositum non peccandi de cetero, ut liquet e definitione contritionis a Trid. data. (n. 269) Sufficit tamen **propositum virtuale** seu implicitum, quod necessario includitur in dolore, qui ex universali motivo conceptus sit: siquidem repugnat aliquem simul detestari super omnia peccatum a se commissum, ex. gr. e metu gehennae, et velle alio quocumque peccato gravi offendere Deum, postponendo gehennam aliis malis inferioribus quae per peccatum suum vitare intendat. Ratio deducitur e Trid. (Sess. 14. c. 4) declarante attritionem huiusmodi, si voluntatem peccandi excludat, cum spe veniae, peccatorem disponere ad justificationem in sacramento recipiendam.

Nihil ergo aliud requiritur quam ut *voluntas peccandi excludatur*: quod certe obtinet in dolore e motivo universali concepto. Videtur autem requiri propositum formale seu explicitum in casu, utique raro, quo dolor de peccato concipitur unice e motivo particulari: nam tali dolori non est implicitum propositum non peccandi de cetero, sed tantum vitandi illa peccata de quibus homo dolet. Cfr. tamen dicta n. 275.

S. Alph. (n. 450) duas alias sententias de hoc argumento affert: priorem, juxta quam semper requiratur formale propositum, quippe quod Trid. in definitione contritionis diserte ponat; posteriorem, juxta quam sufficiat propositum virtuale tantum in casu quo poenitens non cogitet de futuro. At haec posterior vix a nostra sententia discrepat; nam, dum statuit valere confessionem cum proposito virtuali quando homo de futuro non cogitat, concedit propositum formale non pertinere ad essentialia sacramenti; hypothesis autem quam facit hominis efficaciter dolentis et tamen, etiam ubi de futuro cogitat, non elicientis propositum vitandi peccata, chimaerica est. Prior autem sententia paucis omnino AA. nititur, ut fuse ostendit Ball. P. (n. 146 seqq.) Nec solida est ratio ab iis allata: nam in definitione contritionis nihil indicat utrum requiratur formale an virtuale propositum, dum e sequentibus verbis patet mentem Tridentini esse ut virtuale sufficiat, quemadmodum supra dictum est. Censemus ergo cum Viva (in prop. 1^{am} damn. ab Innoc. XI. n. 26), et Ball. P. (n. 150), contra S. Alph. (l. c.), sententiam nostram esse probabilissimam ac proinde tuto in praxim deduci posse. Juvandi tamen sunt poenitentes ut explicito propositum eliciant, tum ut certius de sincera eorum contritione constet, tum ut propositum firmiter riteque determinato plurimum augetur confessionis fructus.

281. II. *Dotes requisitae in proposito sunt (S. Alph. n. 451):*

1° Ut sit **firmum**. Scil. poenitens debet habere voluntatem omnino deliberatam non recidendi, et ita dispositus esse ut, nullius mali timore et nullius boni cupidine, peccatum in posterum admittere velit. Nullatenus autem requiritur *promissio* abstinendi a peccatis. Nec refert quod quis putet se unum vel plura peccata non vitaturum: quia propositum est actus voluntatis; existimatio autem illa est actus intellectus, qui ex illo proposito, ob humanae voluntatis mutabilitatem, non necessario sequitur. (Bus. ap. S. Alph. n. 433)

Quodsi poenitens certo credat, ob expertam inconstantiam et fragilitatem suam, se denuo relapsurum esse in aliquod mortale peccatum, S. Alph. (l. c.) censet talem non posse prudenter existimari firmo proposito praeditum: quia fieri nequit ut quis firmiter proponat se emendare, sciens quod Deus gratiam suam coadjuvantem non denegat facienti

quantum in se est, et, his non obstantibus, credat certo se ad peccata sua rediturum. Sed probabilius praevisio talis moralis impossibilitatis firmum propositum per se non excludit. Sic serio proponimus in venialibus, et tamen scimus nos relapsuros. Confessarii autem saepissime absolvunt poenitentes quos morali certitudine norunt relapsuros esse: neque apparet cur praevisio similis in ipso poenitente conciliari nequeat cum firmo proposito voluntatis. (Lugo, disp. 14. n. 137; Ball. P. n. 161)

At si quis poenitens *desperet* de sua emendatione, is, priusquam absolvatur, disponendus erit ut, non per vires suas, sed per Dei gratiam, emendationis spem concipiat. Confessarius ipsum hortabitur ut recogitet summam divinae gratiae efficaciam, sibi que persuadeat cum tali auxilio non esse impossibilem emendationem. Neque esset dimittendus sine absolutione, nisi talem spem concipere recusaret. Practice, praemissa confirmatione ac consolatione debita, absolvendus est qui dicit: "Omnino quidem doleo ac firmiter propono abstinere; interim tamen, scio, iterum faciam, iterum labar, jam totiens expertus sum, etc." Haec enim solent indicare tantum persuasionem intellectus, non defectum voluntatis. (Sporer, de Poenit. n. 310; Ball. P. n. 162)

Quandoque haec apparens potius quam vera desperatio de emendatione orietur ex errore, quo existiment poenitentes a se prorsus exigi promissionem realis emendationis vel abstinentionem a peccatis omnino indeliberatis in quae e mera consuetudine prorumpunt, puta blasphemias. Talibus hominibus diserte significare debet confessarius ab iis non exigi ut non sint relapsuri, sed ut hic et nunc voluntatem habeant non relabendi, neque ad culpam gravem imputari nisi peccata plene deliberata. (Ball. P. n. 165 seqq.)

2° Ut sit **efficax**, i. e. aptum efficere quod proponitur. Tale autem erit si poenitens serio volet adhibere media ad peccatum vitandum, praesertim occasionis proximae fugam. Cfr. n. 372 seqq. Minime licet iudicare inefficax quodcumque propositum non fuerit ad executionem perductum. Relapsus enim saepius provenit e mutatione voluntatis, inter difficultates occurrentes, quam ex infirmitate propositi in ipsa confessione. Quare multi dicunt requiri propositum *affective, non effective efficax*. Cfr. dicenda de recidivis, n. 370.

3° Ut sit **universale**, seu ut se extendat non tantum ad peccata commissa, sed ad alia quaelibet mortalia. Hic manifestus est sensus Trid. (Sess. 14. c. 4): "cum proposito non peccandi de cetero." Non requiritur tamen ut poenitens specialia peccata vitanda consideret, sed sufficit ut concipiat generale propositum numquam iterum peccandi mortaliter. Immo imprudenter confessarius proponeret omnes difficultates quae in vitandis peccatis occurrere possunt, ut poenitens distinctum propositum circa illas eliciat: nam ii qui vehementibus passionibus implicantur,

praesertim contra castitatem, ita conjicerentur in manifestum periculum non habendi propositum efficax in futurum, immo et denuo peccandi. (Suar. disp. 32. sect. 2. n. 2.; Lugo, disp. 7. n. 238) Quaedam tamen explicite exigere debet confessarius, praesertim ad bonum commune vel tertii pertinentia, puta rei alienae restitutionem, vindictae remissionem, sublationem scandali, etc. (Ball. P. n. 157)

282. III. Propositum de venialibus debet quidem esse firmum et efficax, non tamen necessario universale, perinde ac dictum est de dolore, quem sequitur propositum. (n. 276) Requiritur autem propositum non committendi *eadem* peccata: nemo enim potest simul efficaciter detestari peccatum praeteritum propter talem malitiam, et retinere affectum erga eandem malitiam. De hoc argumento sequentia ad proximum notasse juvabit:

1° Sufficit dolere de multitudine aut frequentia venialium, et consequenter propositum elicere, non quidem de singulis vitandis, sed saltem de minuenda hac frequentia et negligentia. Ideo S. Th. (3. q. 87. a. 1) dicit requiri tantum "propositum se praeparandi ad peccata venialia minuenda." In hoc casu, sacramenti materia erit ipsa haec multitudo et frequentia; fructus sacramenti, remissio saltem illorum peccatorum in quibus fuit illa circumstantia frequentiae, seu posteriorum. (Lugo, disp. 14. n. 133 seqq.)

2° Sufficit dolor qui habeatur de uno peccato veniali, ex. gr. mendacio, furto, quin sit etiam virtualiter de aliis ejusdem speciei, et sine proposito vitandi omnia peccata ejusdem speciei, puta omnia mendacia vel furta. Nam potest esse ratio particularis in malitia individua hujus peccati, quae non reperiatur in reliquis ejusdem speciei, ex. gr. major deliberatio, amplior quantitas quae tamen ad gravem non pertingat, etc. Similiter sufficit dolor de venialibus plene deliberatis cum proposito ea vitandi, nec opus est ut motus voluntatis se ad semi-deliberata extendat.

3° Nihil obstat quominus concipiatur dolor universalis de venialibus omnibus, etiam semi-deliberatis, qui feratur quoque ad singula seorsim, et cui respondeat propositum universale, quod feratur ad collectionem et ad singula. Quamvis enim impossibile sit vitare omnia venialia (Vol. I. n. 315), ideoque voluntas omnia vitandi nequeat esse absoluta, potest tamen esse efficax eo sensu quo efficax propositum requiritur, quasi diceret poenitens: "Quantum in me est, volo pro nunc numquam peccare venialiter." (Lugo, l. c. n. 137)

4° Quo major sit boni propositi securitas et emendationis fructus, inducendi sunt fideles pii ut in confessione venialium pauca quidem accusent, sed rite determinata et in quibus fuerit amplior consensus voluntatis. Juvat semper adjicere peccatum e gravioribus vitae praeteritae, saltem generice accusatum.